

Spis treści

Do Czytelnika	11
Przedmowa	13

Dział I

Kształt terytorialno-administracyjny i ludność Polski

Część I

Dawne państwo polskie (do 1795)	17
---------------------------------------	----

Rozdział 1. Powstanie Polski i zmiany terytorialno-administracyjne od połowy X w.	17
1.1 Monarchia piastowska	18
1.2. Rozbicie dzielnicowe i dążenia integracyjne w XIII w.	22

Rozdział 2. Rozwój terytorialno-administracyjny Polski (od XIV w.)	26
2.1. Odrodzone Królestwo Polskie. Unia Polski z Węgrami	26
2.2. Unia Polski z Litwą (od 1385)	30

Rozdział 3. Rozbiory Polski. Upadek I Rzeczypospolitej (1795)	38
3.1. I rozbiór (1772). Reformy podziału terytorialno-administracyjnego (1791)	38
3.2. II rozbiór. Reformy podziału terytorialno-administracyjnego (1793)	41
3.3. III rozbiór i likwidacja państwa polskiego (1795)	43

Rozdział 4. Zaludnienie Polski (do 1795)	45
--	----

Część II

Ziemie polskie pod obcym panowaniem (1772/1795–1918)	48
---	----

Rozdział 5. Podziały terytorialno-administracyjne	48
5.1. Zabór pruski (do 1806/1807)	48
5.2. Zabór austriacki (do 1809)	50
5.3. Zabór rosyjski (do 1830/1831)	50
5.4. Księstwo Warszawskie (1807–1815)	51
5.5. Królestwo Polskie (1815–1915)	55
5.6. Zabór pruski (1807–1914). Wielkie Księstwo Poznańskie	60
5.7. Zabór austriacki (1809–1914). Wolne Miasto Kraków. Autonomia Galicji (od 1861)	62
5.8. Podziały okupacyjne w czasie I wojny światowej	64

Rozdział 6. Stan zaludnienia	66
-------------------------------------	----

Część III

Państwo polskie po odzyskaniu niepodległości (od 1918)	68
---	----

Rozdział 7. Kształt terytorialno-administracyjny II Rzeczypospolitej (1918–1939). Podziały okupacyjne (do 1944/1945)	68
7.1. Tymczasowy podział państwa na województwa, powiaty, gminy	68
7.2. Projekty zmiany podziału terytorialnego kraju	74
7.3. Podziały okupacyjne w czasie II wojny światowej (1939–1945)	78
7.3.1. Ziemie inkorporowane do Rzeszy Niemieckiej	78
7.3.2. Generalne Gubernatorstwo	80
7.3.3. Ziemie polskie pod okupacją radziecką (do 1941)	81
7.3.4. Niemiecka okupacja ziem anektowanych przez Związek Radziecki (1941–1945)	82

Rozdział 8. Ewolucja podziałów terytorialno-administracyjnych w Polsce (od 1944)	83
8.1. Zmiany podziału terytorialnego (do 1975)	86
8.2. Nowy podział terytorialny (1975–1998)	90
8.3. Kształt terytorialno-administracyjny Polski w projektach konstytucyjnych (od 1989)	92
8.4. Współczesne podziały terytorialno-administracyjne (od 1999)	96

Rozdział 9. Ludność Polski po odzyskaniu niepodległości (1918)	97
---	----

Dział II

Ustrój państwa.

Regulacje prawne i praktyka ustrojowa

Część I

Dawne państwo polskie (do 1795)	103
--	-----

Rozdział 10. Ewolucja pozycji ustrojowej monarchy (do 1791)	103
10.1. Władza monarsza za pierwszych Piastów i w czasie rozbiega dzielnicowego. Następstwo tronu	103
10.2. Powstanie i rozwój urzędów dworskich i lokalnych. Skarbowość i wojsko	105
10.3. Władza monarsza. Następstwo tronu w monarchii stanowej. Związek Królestwa Polskiego z Wielkim Księstwem Litewskim	108
10.4. Rada królewska. Urzędy centralne i lokalne. Skarbowość i wojsko	112
10.5. Monarcha w okresie I Rzeczypospolitej	117

10.5.1. Rzeczpospolita Obojga Narodów	118
10.5.2. Monarcha. Elekcje. Artykuły henrykowski i <i>pacta conventa</i>	120
10.5.3. Urzędy centralne i lokalne. Skarbowość i wojsko	124
10.5.4. Reformy ustrojowe (1764–1775)	128

Rozdział 11. Powstanie i rozwój Sejmu	135
11.1. Geneza sejmiku walnego. Sejmy prowincjonalne. Sejmiki ziemskie	135
11.2. Sejm walny (1493)	137
11.2.1. Stany sejmujące	140
11.2.2. Rządy sejmikowe	142

Rozdział 12. Sądownictwo	144
12.1. Sądy w monarchii patrymonialnej	144
12.2. Sąd królewski. Sądownictwo stanowe	145
12.3. Zmiany w organizacji sądów. Trybunał Koronny i Litewski (do 1791)	148

Rozdział 13. Ustrój państwowy (od 1791)	152
13.1. Przygotowanie i uchwalenie Ustawy Rządowej z 3 maja 1791 r.	153
13.2. Organizacja władz państwowych	156
13.3. Konfederacje: targowicka (1792) i grodzieńska (1793)	166
13.4. Insurekcja Narodowa (1794)	167

Rozdział 14. Ewolucja stosunku państwa do Kościołów. Mniejszości religijne. Żydzi	170
14.1. Chrzest Polski. Organizacja Kościoła katolickiego. Kościół prawosławny (od XIV w.)	170
14.2. Organizacja Kościołów w Rzeczypospolitej Obojga Narodów	177
14.2.1. Kościoły chrześcijańskie	177
14.2.2. Reformy Protestanckie	180
14.2.3. Reforma Katolicka	183
14.2.4. Stosunki wyznaniowe w czasach Stanisławowskich	186

Część II

Ustrój ziem polskich pod obcym panowaniem (1772/1795–1918)	191
---	-----

Rozdział 15. Ustrój ziem polskich pod zaborami	194
15.1. Zabór pruski (do 1806/1807)	194
15.1.1. Administracja	194
15.1.2. Organizacja sądownictwa	194
15.2. Zabór austriacki (do 1809)	195
15.2.1. Administracja	195
15.2.2. Organizacja sądownictwa	196
15.3. Zabór rosyjski (do 1830/1831)	197
15.3.1. Administracja	197
15.3.2. Organizacja sądownictwa	197

Rozdział 16. Ustrój centralnych ziem Polski (1807–1915)	198
16.1. Powstanie i upadek Księstwa Warszawskiego (1807–1815)	198
16.2. Nadanie Ustawy Konstytucyjnej z 22 lipca 1807 r.	198
16.2.1. Monarcha	200
16.2.2. Ministrowie. Rada Stanu i Rada Ministrów	201
16.2.3. Sejm	202
16.2.4. Administracja terytorialna	204
16.2.5. Organizacja sądownictwa	206
16.3. Powstanie i likwidacja Wolnego Miasta Gdańska (1807–1814)	207
16.3.1. Gubernator	208
16.3.2. Administracja	208
16.3.3. Sądownictwo	209

16.4. Królestwo Polskie (1815–1915)	209
16.5. Nadanie Ustawy Konstytucyjnej z 27 listopada 1815 r. i Statutu Organicznego z 14 (26) lutego 1832 r.	211
16.5.1. Monarcha	214
16.5.2. Namiestnik	214
16.5.3. Rada Stanu. Zgromadzenie Ogólne i Rada Administracyjna	215
16.5.4. Sejm (do 1831). Koło Polskie w Dumie Państwowej	217
16.5.5. Centralne organy zarządu krajem	221
16.5.6. Administracja terytorialna. Samorząd gminny	222
16.5.7. Organizacja sądownictwa	223
Rozdział 17. Zabór pruski (1807–1914). Wielkie Księstwo Poznańskie	225
17.1. Przywrócenie panowania pruskiego	225
17.2. Odrębności ustrojowe Wielkiego Księstwa Poznańskiego (od 1815)	226
17.3. Administracja. Samorząd terytorialny	227
17.4. Sądownictwo powszechne i administracyjne	229
Rozdział 18. Zabór austriacki (1809–1914). Wolne Miasto Kraków. Autonomia Galicji (od 1861)	231
18.1. Stanowisko Galicji w monarchii austriackiej	231
18.2. Wolne Miasto Kraków (1815–1846)	232
18.2.1. Utworzenie i likwidacja republiki	232
18.2.2. Nadanie trzech konstytucji (1815, 1818, 1833)	233
18.2.3. Ustrój polityczny	233
18.2.4. Sądownictwo	235
18.3. Autonomia Galicji	235
18.3.1. Władze krajowe	236
18.3.2. Władze rządowe	237
18.3.3. Samorząd terytorialny	238
18.3.4. Administracja szkolnictwa	239
18.3.5. Sądownictwo powszechne i szczególne	239
Rozdział 19. Okupacja wojenna Królestwa Polskiego (1915–1918)	240
19.1. Władze okupacyjne	241
19.2. Akt z 5 listopada 1916 r.	242
19.3. Władze naczelne Królestwa Polskiego	242
19.4. Sądownictwo	243
Rozdział 20. Stosunki wyznaniowe na ziemiach polskich pod zaborami (1772–1918)	244
Część III	
Państwo polskie po odzyskaniu niepodległości (od 1918)	252
Rozdział 21. Ewolucja formy ustrojowej państwa	252
21.1. Odrodzenie państwa polskiego (1918)	255
21.2. II Rzeczpospolita (do 1939)	258
21.3. Wolne Miasto Gdańsk (1920–1939)	260
21.4. Formy państwowości w latach 1939–1945	261
21.4.1. Okupacyjne struktury państwowe	262
21.4.2. Władze Rzeczypospolitej na Uchodźstwie	264
21.4.3. Polskie Państwo Podziemne	265
21.5. Polska Ludowa (1944–1989)	267
21.6. III Rzeczpospolita (od 1989)	284
Rozdział 22. Przygotowywanie i uchwalanie konstytucji (od 1919). Systematyka. Nowelizacje. Naczelne zasady ustrojowe	287
22.1. Mała Konstytucja z 20 lutego 1919 r.	287
22.2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 17 marca 1921 r.	287

22.3. Ustawa Konstytucyjna z 23 kwietnia 1935 r.	289
22.4. Konstytucja Wolnego Miasta Gdańska z 14 czerwca 1922 r.	291
22.5. Mała Konstytucja z 19 lutego 1947 r.	291
22.6. Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 22 lipca 1952 r.	294
22.6.1. Systematyka ustawy zasadniczej	297
22.6.2. Nowelizacje konstytucji	298
22.6.3. Naczelne zasady ustrojowe	303
22.7. Mała Konstytucja z 17 października 1992 r.	306
22.8. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.	308
22.8.1. Systematyka ustawy zasadniczej	315
22.8.2. Zasady konstytucyjne	318

Rozdział 23. Ustrój polityczny państwa 326

23.1. Polska niepodległa (1918–1939)	326
23.1.1. Ustrój państwa w Małej Konstytucji z 20 lutego 1919 r.	326
23.1.2. Ustrój państwa w ustawach zasadniczych z 1921 i 1935 r.	326
23.1.2.1. Prezydent Rzeczypospolitej	326
23.1.2.2. Władza ustawodawcza. Sejm i Senat	329
23.1.2.3. Władza wykonawcza	331
23.1.2.4. Powszechne obowiązki i prawa obywatelskie	332
23.2. Wolne Miasto Gdańsk	333
23.3. Władze Rzeczypospolitej w czasie II wojny światowej (1939–1945)	334
23.3.1. Emigracja	334
23.3.2. Kraj (do 1945)	336
23.4. Polska Ludowa (1944–1989)	338
23.4.1. Organy państwowe w okresie przejściowym (1944–1947)	338
23.4.2. Ustrój państwa w Małej Konstytucji z 19 lutego 1947 r.	343
23.4.3. Ustrój państwa w ustawie zasadniczej z 22 lipca 1952 r.	346
23.4.3.1. Organy władzy ustawodawczej. Sejm. Rada Państwa	346
23.4.3.2. Władza wykonawcza	353
23.4.3.3. Podstawowe prawa i obowiązki obywatelskie	355
23.5. III Rzeczpospolita (od 1989)	359
23.5.1. Nowe instytucje ustrojowe (1989–1992)	359
23.5.2. Ustrój państwa w Małej Konstytucji z 17 października 1992 r.	362
23.5.3. Ustrój państwa w ustawie zasadniczej z 2 kwietnia 1997 r.	363
23.5.3.1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	363
23.5.3.2. Organy władzy ustawodawczej. Sejm i Senat. Zgromadzenie Narodowe	366
23.5.3.3. Władza wykonawcza	371
23.5.3.4. Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela	373

Rozdział 24. Organy kontroli państwowej (od 1919) i ochrony prawa 380

24.1. Najwyższa Izba Kontroli (od 1921)	380
24.2. Biuro Kontroli (1944–1949)	381
24.3. Najwyższa Izba Kontroli (1949–1952)	381
24.4. Ministerstwo Kontroli Państwowej (1952–1957)	382
24.5. Najwyższa Izba Kontroli (od 1957)	382
24.6. Rzecznik Praw Obywatelskich (od 1987). Rzecznik Praw Dziecka (od 2000)	385
24.7. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (od 1992)	386

Rozdział 25. Administracja terytorialna. Samorząd (od 1918) 387

25.1. II Rzeczpospolita (do 1939)	388
25.1.1. Administracja rządowa	388
25.1.2. Samorząd terytorialny	390
25.2. Administracja na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką w czasie II wojny światowej (1939–1945)	392
25.3. Polska Ludowa (1944–1989)	393

25.3.1. Rady narodowe i samorząd (do 1950)	393
25.3.2. Administracja terytorialna (od 1950)	395
25.4. III Rzeczpospolita (od 1989)	398
25.4.1. Administracja rządowa	398
25.4.2. Samorząd terytorialny	398
Rozdział 26. Organizacja wymiaru sprawiedliwości	401
26.1. II Rzeczpospolita (1918–1939)	401
26.1.1. Sądy powszechne	403
26.1.2. Sądy szczególne	403
26.2. Sądownictwo w Wolnym Mieście Gdańsku	405
26.3. Organizacja sądownictwa na ziemiach polskich w czasie II wojny światowej (1939–1945)	405
26.3.1. Sądownictwo na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką (1939–1945)	406
26.3.2. Sądownictwo na ziemiach polskich pod okupacją radziecką (1939–1941)	406
26.3.3. Sądownictwo Polski Podziemnej (1939–1945)	407
26.4. Polska Ludowa (1944–1989)	407
26.4.1. Sąd Najwyższy	409
26.4.2. Sądy powszechne	409
26.4.3. Sądy szczególne	409
26.4.4. Prokuratura	410
26.5. III Rzeczpospolita (od 1989)	410
26.5.1. Sąd Najwyższy	411
26.5.2. Sądy powszechne i sądy wojskowe	412
26.5.3. Sądy administracyjne	412
26.5.4. Krajowa Rada Sądownictwa	413
26.5.5. Trybunał Konstytucyjny	413
26.5.6. Trybunał Stanu	415
Rozdział 27. Położenie prawne Kościołów i związków wyznaniowych. Mniejszości religijne	415
27.1. II Rzeczpospolita (1918–1939)	415
27.1.1. Kościół katolicki	418
27.1.2. Związki wyznaniowe mniejszości religijnych	419
27.2. Sytuacja związków wyznaniowych podczas II wojny światowej (1939–1945)	420
27.2.1. Kościół katolicki	420
27.2.2. Mniejszości religijne	423
27.3. Położenie prawne Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce po II wojnie światowej (od 1945)	424
27.3.1. Kościół katolicki	424
27.3.2. Związki wyznaniowe mniejszości religijnych	435
Tabele i zestawienia	437
Wskazówki bibliograficzne	448
Indeks nazwisk	451
Spis map	456
Spis ilustracji	458